

Innst. 346 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:97 S (2010–2011)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Georg Dale, Tord Lien, Bente Thorsen og Christian Tybring-Gjedde om en markeringsdag for jødernes skjebne

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innstifte en nasjonal holocaustdag den 26. november.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tor Bremer, Svein Gjelseth, Anna Ljunggren, Karin Yrvin, Truls Wickholm og lederen Marianne Aasen, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale, Tord Lien og Bente Thorsen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe, fra Sosialistisk Venstreparti, Aksel Hagen, fra Senterpartiet, Johannes Rindal, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til representantforslaget.

Komiteen mener vi trenger ytterligere oppmerksomhet på arbeidet mot antisemittisme i skolen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser imidlertid til at den internasjonale holocaustmarkeringen den 27. januar

2011 allerede er godt integrert i mange skolars undervisning omkring antisemittisme og rasisme, jf. svarbrev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråden 28. mars 2011 til komiteen.

Komiteen mener i likhet med forslagsstillerne at skolen er en godt egnet arena for en slik markering. Norsk skole har god tradisjon for å bygge samhold og forståelse mellom ulike lag av befolkningen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det er et faktum at vi har en fellesskole hvor alle, uavhengig av religion, kulturell bakgrunn eller foreldres inntekt, går på samme skole, og at dette er noe av det som gjør fellesskolen særlig egnet for denne typen samfunnsbygging.

Komiteen viser til at den internasjonale holocaustmarkeringen er 27. januar, og at den allerede i dag markeres på en god måte av skoler over hele landet. Komiteen merker seg at dette forslaget ønsker en bevisstgjøring på jødernes situasjon i Norge under 2. verdenskrig spesielt, og at det er bakgrunnen for forslaget om 26. november som en norsk markeringsdag av behandlingen av jødene under 2. verdenskrig.

Kunnskapsdepartementets arbeidsgruppe om antisemittisme og rasisme i skolen har lagt fram en rapport med tittelen «Det kan skje igjen». Den anbefaler at antisemittisme, rasisme og flerkulturell forståelse bør vektlegges mer i skolen. Arbeidsgruppen foreslår også at grunnlovsjubileet i 2014 brukes til en nasjonal mobilisering mot antisemittisme og rasisme.

Komiteen merker seg at denne satsingen blant annet vil innebære utvikling av en fagbok til lærerne, sentrale og lokale lærerkurs, og holocaustdagen i 2014 som nasjonal markeringsdag.

Komiteen merker seg videre at regjeringen allerede har bestemt at dagen skal markeres offentlig og i landets skoler. Videre skal markeringen av holocaustdagen være et ledd i skolens holdningskapende arbeid mot rasisme og diskriminering. Tankegodset som ledet til holocaust er ikke borte. Det kommer til uttrykk i nye former og på nye steder. Komiteen mener det må bekjempes med holdninger, med kunnskap, med opplysning og med tydelig motstand.

Komiteen er kjent med at Norge i mars 2009 overtok formannskapet i en sammenslutning av 26 land som arbeider for å fremme utdanning, minne-markering og forskning om holocaust: «Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance». Komiteen har også merket seg at Utdanningsdirektoratet i kjølvannet av dette har laget en veiledning for hvordan en kan undervise om holocaust. I veiledningen legges det stor vekt på at den enkelte lærer tenker gjennom grunnene for hvorfor en skal undervise i akkurat dette emnet. Komiteen mener skoleeier må ta ansvar for at dette arbeidet tas på alvor.

Komiteen viser videre til Kunnskapsløftet, hvor det i kapittelet om det meningsseekende mennesket heter:

«Oppfostringen skal motvirke fordommer og diskriminering og fremme gjensidig respekt og toleranse mellom grupper med ulike levesett. Vi ønsker derfor at markeringer av Holocaustdagen bidrar til nettopp dette, slik at fremmedfrykt og rasisme kan motarbeides.»

Videre merker komiteen seg at det for samfunnsfag etter 10. trinn er uttalt som kompetansemål at elevene etter 10. trinn skal kunne:

«drøfte menneskeverd, rasisme og diskriminering i eit historisk og nåtidig perspektiv drøfte moglegheiter og utfordringar i fleirkulturelle samfunn.»

Komiteen er enig med rapporten «Det kan skje igjen» og forslagstillerne i at det er et behov for å styrke innsatsen mot antisemittisme og rasisme i norsk skole.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener imidlertid at rammene for å kunne gjøre en solid jobb med dette er tilstede i skolen, og at det ikke er behov for en egen markering 26. november.

Komiteen mener også at svært mange gjør en veldig god jobb med holdningsarbeid i skolen, også knyttet til holocaust og jødernes skjebne. Utfordringen videre vil være å få til god kunnskapsoverføring fra dem som lykkes godt med dette i skolen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til den viktige rollen historieundervisningen i skolen har, blant annet i forbindelse med kampen mot antisemittisme og rasisme i samfunnet. Disse medlemmer vil understreke at det å kunne sin historie er helt sentralt for å forstå samtiden og for å kunne orientere seg rett i framtiden. Kort sagt: Det å kunne sin historie er avgjørende for å kunne lære av den. I et slikt perspektiv mener disse medlemmer at det er nødvendig å vurdere hvilke muligheter man har for å utvide den historiefaglige undervisningen på alle nivåer i norsk skole.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det fra ulike hold har kommet frem at mange lærere er usikre på hvordan de skal angripe problemet med mobbing og trakassering av jødiske barn i skolen. Videre ytres det at dette er vanskelige pedagogiske og didaktiske problemstillinger. Disse medlemmer er også kjent med at Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, som representerer hele bredden i tros- og livssynsmangfoldet i Norge, samlet seg om en felles uttalelse, der det heter:

«Jødehat i Norge og i Europa har en spesiell status og historie. Det norske samfunn må aldri akseptere at Holocaust, og det jødiske folks lidelser i dette folkemordet, forties av frykt for at det kan støte noen. Skolene som opplever disse utfordringene må settes i stand til å gripe inn mot disse holdningene, og alle skoler må få midler til å drive et forebyggende arbeid som sikrer at slike holdninger ikke setter seg.»

Disse medlemmer viser til svar fra kunnskapsministeren gitt i brev av 29. mars 2011 og sier seg enig i at det er viktig å bevisstgjøre om norsk historie rundt behandlingen av jøder, og ikke bare begrenset til under den 2. verdenskrig. Disse medlemmer registrerer at regjeringen ikke vil innføre markering av holocaustdagen som en obligatorisk ordning i skolen.

Disse medlemmer merker seg at det fra flere hold uttrykkes at antisemittiske fordommer ofte henger sammen med kunnskapsløshet og ofte ledsages av andre uttalte fordommer, rettet mot andre minoritetsgrupper.

Disse medlemmer mener det er viktig at elevene får en kontinuerlig opplæring knyttet til antisemittisme. Derfor er det av stor betydning at temaene antisemittisme og rasisme kommer inn i lærerutdanningen i ulike fag, med tverrfaglige opplegg og praksis.

Disse medlemmer forutsetter at fagboken som skal utarbeides, gir god kunnskap og forståelse om hvorfor antisemittisme ikke tolereres.

Disse medlemmer er kjent med at Kunnskapsdepartementets arbeidsgruppe blant annet foreslår at skolen må oppmuntre elevene til å ta opp temaer som er fremme i media eller som berører dem spesielt, som for eksempel antisemittisme og rasisme. Dette er ofte politisk følsomme tema, og lærere kan være usikre på hvordan de skal legge opp undervisningen på en god måte. Det gjelder blant annet konflikten i Midtøsten, der det er ulike meninger om fortolkninger, også blant lærere. Når det gjelder lærerens rolle i arbeidet mot antisemittisme og rasisme, understreker arbeidsgruppen følgende: Læreren bør bruke lokale, nasjonale og internasjonale merkedager og konflikter til å trenge bak overskriftene og under medieoverflaten.

Disse medlemmer er enig i å markere den 27. januar som den internasjonale holocaustdagen. Samtidig viser disse medlemmer til at antisemittiske fordommer ofte henger sammen med kunnskapsløshet. En markering av vår egen skammelige historie om hvordan jødene ble behandlet i Norge under og etter den 2. verdenskrig vil være av stor betydning for at elevene blir kjent med dette, og for å minne om at vi aldri må glemme 26. november 1942.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at den 26. november er egnet som markeringsdag med tanke på at læreren bør bruke lokale og nasjonale konflikter, både i nåtid og i et historisk perspektiv, til å lære elevene om det å bekjempe antisemittisme.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer forslaget i dokumentet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Representantforslag 95 S (2010–2011) fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagrun Eriksen, Rigmor Andersen Eide, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om å iverksette en handlingsplan mot jødehat i Norge. I dette representantforslaget, som er til behandling i kommunal- og forvaltningskomiteen, er det blant annet fremmet følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen om å sikre at Holocaust-dagen blir en obligatorisk minnedag som markeres årlig på alle skoler.
2. Stortinget ber regjeringen om å sikre at lærerundervisning får en sterkere vektlegging av kunnskap om antisemittisme og Holocaust.
3. Stortinget ber regjeringen om å bedre undervis-

ningen i skolen med sikte på forebygging av jødehat, herunder obligatorisk undervisning om Holocaust i relevante fag, bedre læringsmateriell og bedre økonomiske støtteordninger slik at alle klasser får mulighet til å dra på studietur til konsentrasjonsleire.

4. Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre målrettede tiltak mot mobbing av jødiske elever i skolen.»

Under henvisning til forslag nr. 1 her, som altså vil bli behandlet i en annen sammenheng, vil dette medlem vise til at en slik dag vil tjene på å være felles med den internasjonale holocaustdagen 27. januar. Ved å kombinere dette vil vår egen historie om hva som skjedde 26. november 1942, settes i sammenheng med den store historien om hvordan nasjonene sviktet det jødiske folket.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre den internasjonale holocaustdagen 27. januar til en nasjonal mobiliseringsdag.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innstifte en nasjonal holocaustdag den 26. november.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjøre den internasjonale holocaustdagen 27. januar til en nasjonal mobiliseringsdag.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:97 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Georg Dale, Tord Lien, Bente Thorsen og Christian Tybring-Gjedde om en markeringsdag for jødernes skjebne – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 19. mai 2011

Marianne Aasen

leder

Truls Wickholm

ordfører

